గతుక్కుమన్నాడు రామారావు.

ఆ చిరునవ్వు—సరిగ్గా అదే చిరునవ్వు—ఎప్పుడో ఎక్కడో చూసినట్లనిపిస్తోంది! ఎంత ప్రయత్నించినా గుర్తు రావటం లేదు.

మనం ప్రధానంగా భావించేవి—మన మనసుకు హత్తుకొనేవి మాత్రమే మనకు గుర్తుంటాయి— మిగిలినవి అనంతమైన భావవాహినిలో పిల్లకెరటాలలా తేలిపోతాయి.

ఎక్కడికీపోవు—

అప్పుడు జాగృతి అంతరాంతరాల ఏ పొరలలోనో చిక్కువడి ఉంటాయి.

సరిదాకే శ్రుతి సోకినపుడు మాత్రం చిక్కులను విప్పుకుంటూ మేథతో దోబూచులాడతాయి. ఎక్కడ చూసాడు అలాంటి చిరునవ్వు? రాధ పెదవులమీద ఆ చిరునవ్వు ఇంకా అలాగే ఉంది—

సమాధానం దొరకని అనేక ప్రశ్నలకు సమాధానంలాంటి చిరునవ్వు! ఎలాంటి పరిస్థితికైనా తట్టుకుని ధీరత్వాన్నే ప్రదర్శించగల చిరునవ్వు...

'ఏమిటి నాన్నా! అలా చూస్తున్నావు?'

'వెంకటగిరి జరీచీరమ్మా! నీకిష్టమైన లేత గులాబిరంగు — నీవంటి రంగులో కలిసిపోయేరంగు నీకు నచ్చలేదా?'

రాధ తను తెచ్చిన చీరను సరిగ్గా చూసిందో చూడలేదో అన్నట్లు వివరించాడు రామారావు. రామారావుకు అలాంటి అనుమానం కలగటానికి కారణం లేకపోలేదు—

మూడేళ్ల క్రిందటివరకూ రాధ లేత గులాబి రంగుచీర చూడగానే చిన్నపిల్లలా సంబరపడిపోయేది—అందులో వెంకటగిరి జరీ చీరలంటే మరీ ప్రాణంపెట్టేది—

మేలిమి బంగారుచాయలో మెరిసిపోయే రాధకు ఆచీరలెంతో బాగుండేవి—

చిన్నప్పటినుండీ రాధకు తండ్రిదగ్గర చనువెక్కువ—

ఏది కావాలన్నా నిస్సంకోచంగా తండ్రి నడిగేది—రాధ అడిగినదేదీ కాదనేవాడు కాదు రామారావు—

అసలా అమ్మాయి కోరికలు 'కాదు' అనటానికి వీల్లేనివిగా ఉండేవి—

సన్నజాజులు — విరజాజులు — మంచి మంచి పుస్తకాలు—మధుర రాగ భరితాలు, భావముక్తాలూ అయిన పాటలరికార్డులు—ఇలాంటివే రాధ కోరికలన్నీ...

కుమార్తె అభిరుచికి మురిసిపోతూ సగర్వంగా రాధ కోరినవి తెచ్చేవాడు రామారావు—

'నాన్నా!'

పారాణి కాళ్లతో—పచ్చని మంగళ సూత్రాల మెరుపుతో—వచ్చి పాదాలకు నమస్కరించింది రాధ—

సిగ్గుల పెళ్లికూతురు!

దుఃఖమూ ఆనందమూ ఒకదానితో ఒకటి పోటీలు పడుతూ నాట్యం చేస్తున్నాయి రామారావు మనసులో—

తన బంగారుతల్లికి అన్నివిధాల అనుకూలమైన సంబంధం దొరికినందుకు ఆనందం! తనకంటికీ తన ఇంటికీ వెలుగైన రాధ తనకు దూరమవుతోందనే దుఃఖం—కంఠం పూడుకుపోయి మాట రానట్లు కాగా చేతులెత్తి ఆశీర్వదించాడు ఆప్యాయంగా...

'నాన్నా!' గోముగా పిలిచింది—

'పిచ్చితల్లి! పెళ్ళయితే అయింది కానీ ఇప్పటికీ పసిపిల్లే!'

'ఏంకావాలి తల్లీ!'

'లేత గులాబిరంగు జరీచీర కావాలి నాన్నా! అక్కడికి వెళ్ళేటప్పుడు ఆ రంగుదే కట్టుకుంటాను—'

'ఎక్కడికి వెళ్తావమ్మా!'

'హా, నాన్నా!'

పకపక నవ్వింది—

'హాహా! అత్తవారింటికా!'

తనకూ నవ్వొచ్చింది — ఇంతకు పది క్షణాల్కితం పసిపిల్ల అనుకున్నాడు— ఎంతలో ఎదిగిపోయి కనిపిస్తోంది! తను అత్తవారింటికి వెళ్ళబోయేముందు తన వంటికి ఎంతో అందానిచ్చే చీరకట్టుకుని వెళ్ళాలనుకుంటోంది — అప్పుడే తన అందంతో భర్తను అలరించాలని తాపత్రయం—

'తప్పకుండా తెస్తానమ్మా! ఆ చీరలో నిన్ను చూసి అల్లుడిగారి కళ్ళు చెదిరిపోవాలి—'

'తనవోట అల్లుడుగారు' అన్న పదం వింటూనే ఎర్రబడ్డ చెక్కిళ్ళు—ఎంత కాంతిని సంతరించుకున్న అరమోడ్పు కనులు—మాధుర్యాన్ని చిందే చిరునవ్వు—రాధ మనసులో 'అల్లుడిగారి'కున్న స్థానాన్ని చెప్పక చెపుతోంటే సంతృప్తితో పొంగిపోయింది రామారావు హృదయం—

స్ఫురణ

'పిచ్చితల్లి!' అన్నాడు ఆప్యాయతగాను [illegible] నుకోనాడు—

'రేపు నాపుట్టినరోజు నాన్నా! గుర్తుందిగా!' ఆప్యాయత కంఠంలో ధ్వనిస్తున్నా ధోరణి దెబ్బలాడుతున్నట్లే ఉంది.

'ఎందుకుమరిచిపోతానమ్మా! ఏంకావాలో అడుగు...'

'నేను గుర్తుచేసాక తెస్తానంటున్నావ్! నాకేం అక్కర్లేదు! నీ అంతట నువ్వు అడగవలసిందిపోయి—'

అంతలో అలక! మూతి ముడుపు! ఎంత అభిమానం!

'నిన్ను అడుగుదామని అనుకుంటున్నాను—అంతలో నువ్వే అడిగేసావ్! నా బంగారు తల్లివి కదూ! ఏం కావాలో అడుగు—'

'నాకేం అక్కర్లేదు! నాకసలు నువ్వేం తెచ్చి పెట్టక్కర్లేదు—'

సుతి మెత్తని ఆ సౌకుమార్యం వెనుక ఎంతటి రోషాగ్ని!

'సరే! అలా అయితే! ఈనాటిరాత్రి నాకు నిద్రపట్టదు—రేపు తిండి నోటికెక్కదు— నీ పుట్టినరోజునాడు నీ నాన్నకు ఉపవాసమే గతి!' అంతటి రోషమూ క్షణంలో కరిగిపోయింది. [illegible] బెదిరింపులకూ లొంగని అహం ఆప్యాయతముందు తల వంచేసింది—

'మరేపోతం! నువ్వు తినకపోతే నేను ఊరుకుంటానా!'

'ఏం కావాలో అడుగుమరి.....'

'నీపేరు తలచినా చాలు...' రికార్డు తెచ్చిపెట్టు. ఆపాటలో భావానికి సుశీల కంఠం ప్రాణంపోసింది—'

రాధ కోపంపోయి రాజీకి వచ్చేసినందుకు పొంగిపోయాడు రామారావు—

లోకంలో చైతన్యమంతా రూపు కట్టినట్లు లేడిపిల్లలా చెంగు చెంగున ఇల్లంతా కలయతిరిగే రాధ అత్తవారింటికి వెళ్ళేరోజు వచ్చింది. లేత గులాబిరంగు జరీచీర కట్టుకుని తన పాదాలకు నమస్కరించి భర్తతో కలిసి జట్కాలో వెళ్తే రాధను కనుమరుగయ్యేదాకా చూస్తునే ఉన్నాడు—

కూతురు అత్తవారింటికి వెళ్ళిందనే ఆనందంకన్నా అధికమయింది రాధను వదిలి ఉండాలనే వ్యథ...

అన్ని వ్యథలనూ మరపించగల కోమలి ఉండనే ఉంది—కోమలి లేకపోతే తన జీవితం ఏమయి ఉండేదో?

చింత మొద్దులాంటి చదువూ సంస్కారమూలేని భార్య!

ఏ మాత్రమూ రసికతా, సంగీత జ్ఞానమూలేని [illegible] యాంత్రికంగా దినచర్యలు చేసుకుపోతుంటున్న [illegible] కదలలేని [illegible]! [illegible] తన [illegible] జల్లులు [illegible] మూగబోతున్న తనగుండెను [illegible] గిలిగింతలు పెట్టి రాగాలు పలికించింది. కోమలి సమక్షంలో ఒక్కక్షణం గడిపితే చాలు! ఆ వ్యథ అన్నీ మరిచిపోగలడు! [illegible] జన్మకు సరిపడ జవాన్ని పుంజుకోగలడు!

[illegible] అదృష్టం! తన భార్య తనకు కోమలితోటి అనుబంధాన్ని కూడా ఊహించుకోలేనంతటి మూర్ఖురాలు!

ఎన్ని పనులున్నా రాధ పుట్టిన రోజు మరిచిపోలేడు—! అందుకే లేత గులాబీరంగు జరీచీర కొనుక్కొని వచ్చాడు.

కాని ఇదేమిటి? మూడేళ్ళలో రాధ అభిరుచులు మారిపోయాయా? గులాబి రంగు జరీచీర చూసినా అంత ఉదాసీనంగా ఉండిపోయింది? పైగా ఆ నవ్వేమిటి? ఎక్కడ చూసాడు ఆ నవ్వు?

'రేపు నీ పుట్టినరోజా కదూ! ఏం చేస్తావు?'

'రేపు నా పుట్టినరోజా?'

అప్పుడప్పుడే గుర్తు చేసుకుంటున్నట్లు అడిగింది...

'అదేమిటమ్మా! చిన్నప్పుడు ఎంత హడావుడి చేసేదానివి? నీ పుట్టినరోజే మరిచిపోయావా?'

'ఏమైనా ఎలా మరిచిపోతాను నాన్నా! అయినా ప్రయత్నించినా మనం కొన్ని మరిచిపోలేం!' అవును! మనం ఏదీ మరచిపోలేం! అందుకే ఆ చిరునవ్వా తను మరిచిపోలేదు— కాని స్పష్టంగా గుర్తు రావటంలేదు—

తలంటి పోసుకుని క్రొత్తచీర కట్టుకుని తల్లిదండ్రి పాదాలకు నమస్కారం చేసింది రాధ—అంతలో ఆ చీర విప్పేసి అతి మామూలు చీర కట్టుకుంది—

విస్తుపోయాడు రామారావు—

క్రొత్త పెళ్లికూతురయినా సిగ్గుల తెరలు పిల్చుకుని తనతో లేత గులాబిరంగు జరీచీర ఇప్పించుకుని అది కట్టుకుని భర్త ప్రక్కన కూర్చున్నరాధ ఈనాడు భర్త వచ్చేసమయానికి క్రొత్తచీర మార్చేసి అతి మామూలుచీర కట్టుకుంది—

ఏమయింది ఈ రాధ!

'హాహా! మావగారా! ఎప్పుడొచ్చారు?' సభ్యత ప్రతివదంలో గుమ్మరిస్తూ ప్రశ్నించారు, అప్పుడే కేంప్‌నుంచి వచ్చిన అల్లుడుగారు.

'నిన్ననే వచ్చాను. మీరు నిన్న ఇంటికే రాలేదు—'

'ఆఫీస్ పనులవల్ల కేంప్‌లోనే ఉండి పోవలసి వచ్చింది. కులాసాగా ఉన్నారా?'

'ఆ! ఇవాళ రాధ పుట్టినరోజు అందుకని...'

'ఐసీ! ఏం రాధా! ఏమిటీ అవతారం? పుట్టినరోజు నాడైనా ముచ్చటగా ఉండాలని తెలియదా? ఎప్పటికొస్తుంది నీకు సెన్స్? ఏమిటండీ మావగారూ! ఇంత పాతకాలపు మనిషి మీరాధ? సరదా అన్నది పడ్డించు—'

రామారావుకి మతిపోతోంది—

రాధ పాతకాలపు మనిషా?

పుట్టినరోజు నాడైనా ముచ్చటగా ఉండాలని తెలియదా?

అల్లుడుగారు భోజనం ముగించివచ్చారు. తాంబూలం సేవిస్తూ కబుర్లు ప్రారంభించారు—

'మీ అమ్మాయికి జాలిగా ఒక్క సరదా లేదేమిటండీ? సినిమాకు రాదు— 'నాకు సినిమా లేవిటి?' అంటుంది— సంసారపక్షంగా ఉండటం మంచిదే అనుకోండి—కానీ మరీ ఇంత జీవంలేకుండానా?'

ఏం మాట్లాడాలో తోచలేదు రామారావుకు—ఇంగ్లీష్ సినిమాలు సహాగం చూస్తూ అందులో మంచిచెడ్డలు చర్చించే రాధ గురించేనా ఈమాటలు?

తీవ్రంగా ప్రతిఘటించాలను కున్నాడు— అంతలో రాధవచ్చి తనచేతిలో విరజాజి

సుగుణా ఎంటర్‌ప్రైజెస్ (రిజిష్టర్డు)

కాళికా లేన్ మేజిస్ట్రేటు కోర్టు ఎదుట కాకినాడ..1 (ఏ.పి.)

(రిపబ్లిక్ స్కీములో నడుపబడుచున్నదని బహుముఖ ప్రశంసలందుకున్న సంస్థ)

సాహిత్య పోటీ నెం. 2.

రు. 25,000

గెలుపొందండి

ఆల్ కరెక్టు : రు. 16,000 1 తప్పు : రు. 2,500 తప్పులు రు. 1,500	ఒకే కూపను ఆల్ కరెక్టుకు రు. 4,500 (1 మొదలు 6 ప్రశ్నల వరకు మాత్రం) ఎక్కువ ఎంట్రీలు పంపినవారికి వరుసగా రు 200, రు 150, రు 100, రు 50 జమానతి ఇవ్వబడును	ఎంట్రీ రుసుము : 1 కూపను రు. 1 ఉచితం: 5 కూపన్లకు 1 లఘుకూపను 25 „ 8 „ 50 „ 18 „ 100 „ 40 „	ముగింపు తేది 13-4-71 రిజల్ట్సు 20-4-71 ఆంధ్రప్రభ పత్రికలో చూడండి.

ఆధారములు :—

1. వ్యాపారం పేరిట ఈ దేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ కూడా, ప్రజల ప్రాణాలతో చెలగాటం అడే వ్యాపారస్థులకి ప్రభుత్వాలు పుష్కలంగా డబ్బు / సహాయం అందజేస్తున్నాయి.
2. వ్యక్తిగత దృష్టితో స్వార్థశక్తులు / విరుద్ధ శక్తులు ప్రకోపించటం, మానవకోటి నాశనం అవ్వటం తప్ప మరొకటి జరుగదు.
3. ప్రతిస్త్రీ తనభర్త నిష్కళంకంగా/అవ్యాజంగా ప్రేమించాలనికోరుకుంటుంది
4. మనకోసం మనం బ్రతకాలి. మన తృప్తికోసం మనం గొప్ప పనులు / మంచి పనులు చేయాలి.
5. ఎంత గొప్ప గుణాలైనా పరిస్థితులకు / అవసరానికి తగిన తెలివి చూపించగలవాడు.
6. అవివేకి పరులకే / మూర్ఖులకే బలి ఘంటు రాక్షసులవుతారు.
7. అందమైన వస్తువుని ఆరాధించటంలో / అభిలషించటంలో తప్పేమీ ప్రసక్తి ఏం లేదు.
8. మన భయాలూ / భావాలూ రాగద్వేషాలూ వీటి మూలాన్ని గ్రహించి దూరం చేయటానికి ప్రయత్నించే కృషి ఏదైతే వున్నదో అదే యోగం.
9. సౌందర్యాన్ని దాచుకోటం దౌర్బల్యానికి / దౌర్భాగ్యానికి చిహ్నం.
10. జీవితానికి ఉపాటి యోగం / సామభావం అవసరం.
11. ధ్యానంలో / యోగంలో ఒక్క మరచిపోవటం కన్న ఆనందం మరొకటి లేదు.
12. డబ్బే ప్రధానం / జీవనాడి ఐతే ఈ సమాజంలో ఎవరు మనసు కరిగి ఇంకొకడికి తోడ్పడుతారు ?

నిబంధనలు : 1. ... M.O. రశీదు గాని, క్రాస్‌చేయని I.P.O. గాని, ... 2. ... [illegible]

మాల సీతారాముల ఫోటోకి వేసి తను కూడా అక్కడి సోఫాలో కూర్చుంది.

'చూసారా! పూలు అలా దేవుళ్ల పటాలకు వేస్తుందే తప్ప హాయిగా తలలో పెట్టుకోదు—'

ఫిర్యాదు చేస్తున్నట్లే అన్నాడు—

'తలలో క్షణంలో వడిలిపోతాయి—దేవుడి పటానికివుంటే మరింతసేపు సువాసనలు వెదజల్లుతాయి—అలానైనా ఆనందించవచ్చు—' చిరునవ్వుతో అంది రాధ—

ఏదో అనడానికి తెరచిన రామారావు నోరు తెరిచినట్లే ఉండిపోయింది—

చిరునవ్వు నవ్వే రాధను, చిరాకుపడే అల్లుడుగారినీ పూలను అలంకరించుకున్న నోరులేని దేవుళ్ని మార్చిమార్చి చూడటం తప్ప ఏమీ అనలేకపోయాడు—

ఆ సాయంత్రమే ఆ ఊళ్లో రామారావు పాత స్నేహితుడు కలిసాడు—

కుశలప్రశ్న అయ్యాక 'ఉంటావా నాలుగురోజులు!' అన్నాడు—

'అల్లుడుగారు కేంపునుండి ఇవాళ వచ్చారు—రేపు వెళ్లిపోతాను—'

మిత్రుడు విరగబడి నవ్వాడు—

'మీ అల్లుడికి కేంపేమిటయ్యా! కేంప్ వంకతో ఆ సుహాసిని దగ్గర గడిపి వస్తాడు. నెలకు పదిరోజుల కొకసారి!...'

'ఆ!...'

'ఈ సంగతి ఊరందరికీ తెలుసు—నువ్వయినా కాస్త మందలించు...'

రామారావు మస్తిష్కం మరిగిపోయింది—అల్లారుముద్దుగా పెరిగిన తన కూతురుకి — బంగారు బొమ్మకు—ఇంత ద్రోహం చేస్తాడా ఆ చండాలుడు? పాపం! రాధ అమాయకురాలు! దానికి ఏ సంగతీ తెలియదు-ఇవాళ చెప్పాలి...

'రాధా! అల్లుడుగారు వెళ్తున్నది కేంప్‌కు కాదు' భయంకర రహస్యాన్ని బట్టబయలు చేస్తున్నధోరణిలో అన్నాడు—

'అవును'

ప్రశాంతంగా అతి మామూలుగా అంది రాధ-మతిపోయినట్లు చూసాడు రామారావు—

'అయితే నీకు తెలుసా? తెలిసీ ఊరుకుంటున్నావా?'

తన పొరపాటు తెలిసివచ్చింది రాధకు—

'మీకెలా తెలిసింది?' అని అడిగింది నిదానంగా...

స్ఫురణ

'ఎలాగో తెలిసింది—కనీసం నాకైనా చెప్పకూడదా?'

'చెపితే?'

'నాలుగుచీవాట్లు వేసేవాడిని—'

'వేస్తే...'

'బుద్ధి వచ్చేది!'

చిరునవ్వు! ఆ చిరునవ్వు!'

అలా చూస్తూ నిలబడి పోయాడు—

'ఆ 'అనవసరపు శ్రమ' నీ కియ్యకూడదనే చెప్పలేదు నాన్నా!'

చిరాకు పడిపోయాడు రామారావు—

'ఇదంతా నేను సహించలేను—నాతో వచ్చెయ్యి—'

'ఆ తర్వాత...'

'నాదగ్గరే వుందువుగాని—'

'ఉండటానికి ఎక్కడయితేనేం?'

'ఇంత అవమానం సహిస్తూ ఇక్కడుంటావా?'

'అక్కడికొస్తే, అవమానం పోతుందా?'

'రాధా! రాధా! ఏమిటమ్మా ఇది? అతనిని నిలదీసి అడగలేవా?'

'ఎందుకు అడగటం?'

'తాడో, పేడో తేల్చుకోవటానికి?'

'ఆ తరువాత?...'

'ఆ తరువాత...ఆ తరువాత...కాదు—ఇలా కాదు ... ఊరుకోవద్దు. దెబ్బలాడు. నీ హక్కు నువ్వు పొందు—'

'ఇక్కడ హక్కుల ప్రస్తావన లేదు—ఒక గృహిణిగా నా హక్కును ఎవరూ కాదనలేరు—అందుకే నిశ్చింతగా ఇక్కడ ఉన్నాను — తెలిసి సహిస్తున్న అభిమాన హీనురాలిగా ఆయన దృష్టిలో నిలవటం కంటె ఏం తెలియని మూర్ఖురాలిగా ఉండటమే బాగుంది నాకు—నువ్వు ఈ విషయం గురించి ఆలోచించి మనసు పాడు చేసుకోకునాన్నా! నాకేం? ఈ ఇల్లు నాది! • ఈ వాకిలి నాది! ఫలానివారి భార్యగా ఈ హోదానాది! నాకేం తక్కువ.' నవ్వుతోంది రాధ—

నిలవలేక పోయాడు రామారావు—

భర్త ముఖంచూసి భయపడింది రామారావు శ్రీమతి—

'రాధ కెలాఉంది?' అంది బెదురుగా...

'దరిద్రుడు! చండాలుడు! కిరాతకుడు! నీచుడు! దౌర్భాగ్యుడు! రాక్షసుడు! పిశాచం! వాడు...వాడు...'

ఆవేశం ఆగక—పిడికిళ్లు బిగించి పళ్లు కొరికాడు రామారావు...

'ఎవరు?' బెదురుగా అడిగింది—

'ఆ అల్లుడు వెధవ! వాడిని ఏంచేస్తే పాపముంది?'

'ఏం చేస్తారు? ఏం చేసినా ఎవరికి నష్టం?'

వెలవెలపోతూ భార్యవంక చూసాడు రామారావు.

'ఏం జరిగింది?...'

'రత్నంలాంటి మన రాధను నిర్లక్ష్యం చేసి ఆ సుహాసినితో కులుకుతున్నాడు! మన రాధ ఎంత మారిపోయిందో తెలుసా? పువ్వులు పెట్టుకోవటం లేదు—మంచి చీరలు కట్టుకోవటం లేదు—వెనకటి హుషారే లేదు—'

చివ్వున కళ్లలో నీళ్లు చిమ్మగా చటుక్కున తల దించుకుంది ఆవిడ!

'రాధను ఎంత అపురూపంగా పెంచాం మనం!'

'ఏ తల్లిదండ్రులు తమ బిడ్డలను అపురూపంగా పెంచరు?'

'ఇక్కడ ఉన్నప్పుడెలా ఉండేది? ఎంత మారిపోయింది!'

'ఆడదాని జీవితమంతా భర్త చేతుల్లోనే ఉంది!'

'ఆ వెధవకా బుద్ధి లేదేమిటి?'

'సాగుతోంది! ఆనందిస్తున్నాడు—చెల్లుబడి అవుతున్నంతకాలం స్వార్థం ముందు మరేవీ కనిపించవు—'

'వాడి స్వార్థం గంగలో పడిపోనీ! మన రాధ! మన బంగారు తల్లి! దాని గతేమిటి?'

'పరవాలేదు లెండి—అసమర్థ నెలతస్సాం దని ఉత్తరం వ్రాసింది—ఎలాగో బ్రతుకుతుంది.'

గతుక్కుమని భార్య ముఖంలోకి చూసాడు—

ఆ ముఖంలో అరుదుగా మెరిసే చిరునవ్వు...మెరుపులా స్ఫురణకు వచ్చింది—

రాధ ముఖంలో చూసిన చిరునవ్వు... తాను ఎక్కడో చూసినను కున్న చిరునవ్వు...ఇన్నాళ్లుగా తాను గుర్తించని చిరునవ్వు...

అది ఇదే!

అంటే...అంటే... ●

2—4—71